

Marcin Walczak

The place and role of the academic library in the structure of a university – current status and future prospects

Miejsce i rola biblioteki akademickiej w strukturze uczelni wyższej – terażniejszość i perspektywy

DOI: 10.34738/mlf.0066

Medical Library Forum 2022;15(1):13-25
Main Library, Medical University of Lublin, Poland
Correspondence to: marcin.walczak@umlub.pl

Abstract

The enactment of the 2018 Law on Higher Education and Science, known as Act 2.0, introduced numerous changes in the functioning, organization and structure of universities. The Act also applies to academic libraries operating within Polish universities. This article aims to describe and discuss the role of the modern academic library as a unit of the university. Changes in the functioning and organization of university libraries will also be discussed. This article will also pose questions concerning the future of these libraries, the place they should occupy in the university hierarchy, and the degree of independence they should enjoy.

Streszczenie

Wejście w życie Ustawy 2.0 w 2018 r. wymusiło liczne zmiany w funkcjonowaniu, organizacji i strukturach uczelni wyższych. Dotyczy to również bibliotek naukowych działających w ramach polskich uniwersytetów. Celem artykułu jest wskazanie i omówienie roli współczesnej biblioteki akademickiej jako jednostki wchodzącej w skład uczelni. Przedmiotem rozważań będą także zmiany w funkcjonowaniu i organizacji bibliotek uniwersyteckich. Ponadto w pracy postawione zostaną pytania o przyszłość tych bibliotek, o miejsce, jakie powinny one zajmować w uczelnianej hierarchii jednostek, oraz o stopień ich samodzielności i niezależności.

Keywords

Act 2.0, academic libraries, higher education reform, evaluation, library lobbying

Introduction

An academic library is an inseparable part of a university, dependent – as a university unit – on the decisions of the university authorities. The library's organizer is its university, so the library is not an independent institution. The academic library, which is also a research library, performs specific tasks and duties for the entire university community. Its activities consist in supporting achievement of the university's didactic goals by collecting and sharing materials that contain the content specified in the study program.

Libraries, not only academic ones, have undergone numerous changes in recent years. This is directly related to rapid progress, especially in the fields of electronic information sources and social media. To function efficiently and perform their duties, libraries must react appropriately to these changes. Academic libraries have responded by investing in electronic sources of knowledge – e-books and e-magazines – which can be easily accessed on mobile devices by any reader. Moreover, libraries are making their presence felt in social media increasingly often; in fact, maintaining at least one such information channel is standard practice now. A social media presence enables libraries to inform users about what they have to offer and to acquire new customers. Investing in modern library infrastructure is also an important element responding to recent changes and developments.

The enactment of the Law on Higher Education and Science contributed to changes in the functioning of academic libraries. The new law has been discussed and elaborated on for a long time in the librarian community. It has aroused great interest concerning its current as well as future impact on libraries. It has also been frequently mentioned in the professional literature. Based on the available information, we will venture to answer several key questions: How has the new law changed the functioning of academic libraries? What obligations has it imposed on them? What is the current place and role of the academic library in the structure of the university? What actions must libraries take to efficiently perform their tasks in the new situation and remain important to their universities?

Act 2.0 - main goals and assumptions

On October 1, 2018, the Act of July 20, 2018 – Law on Higher Education and Science, also known as Act 2.0, or the Constitution for Science, went into effect [1]. The new law replaced four previously existing statutes: the Law on Higher

Education of 2005 [2], the Act on the principles of financing science of 2010 [3], the Act on Academic Degrees and Academic Titles as well as Degrees and Titles in the Arts of 2003 [4] and the Student Loans and Credit Act of 1998 [5].

The authors of Act 2.0 intended to thoroughly reform higher education in Poland on many levels. The reform was designed to make Polish universities more competitive on the international arena and to catch up with the countries that have the best science and higher education systems, such as the United States, Great Britain, Germany and France [6].

Work on the Act began in 2016 and lasted over two years. In a competition, three teams were selected to present the detailed assumptions of the new act, i.e. a broad reform of higher education in Poland. The selected teams came from: Adam Mickiewicz University, headed by prof. Marek Kwiek; SWPS University, led by prof. Hubert Izdebski; and the Allerhand Institute, led by prof. Arkadiusz Radwan. The teams' concepts differed from each other in how far-reaching and radical the reforms were to be and how quickly they were to be introduced [6, 7]. However, all the assumptions of Act 2.0 were based to a greater or lesser extent on the reform of American higher education during the presidency of George W. Bush [7, 8].

The draft reform was widely discussed in academia across the country. Numerous thematic discussions were organized by the Ministry of Science and Higher Education at various academic centres. The drafting of the law culminated at the National Science Congress, which was held in Krakow on September 19–20, 2017.

The enactment of Act 2.0 did not end disputes and discussions in the broadly understood scientific and academic community. Some members of the community judged the reforms to be insufficient. Others concluded that the modernization went in the wrong direction [6, 7].

The Constitution for Science, as Act 2.0 is also known, ultimately appeared to be forged from three preliminary drafts. In the context of this article, its assumptions should be divided into: (1) structural and organizational assumptions, (2) research and teaching assumptions, (3) commercial and business assumptions.

Structural and organizational assumptions

The new Law on Higher Education and Science provides for a set of structural and organizational

changes regarding universities in Poland. According to the Ministry of Science and Higher Education, the changes were aimed at, *inter alia*, reducing bureaucracy in the Polish higher education system and increasing the internal autonomy of universities in organizational matters [6]. The idea was that the new university statutes would improve regulation of matters relating to the operation of universities, which were given the opportunity to decide what organizational units would exist within their structure [1, 7].

Moreover, pursuant to the new law, greater powers were granted to university rectors – at the expense of collegial bodies, such as faculty councils. Rectors' prerogatives henceforth included shaping university policy [1, 7].

Another key structural and organizational change was the introduction of a new body governing each public university – the university council. This body generated much discussion and controversy. Ultimately, the council's powers were reduced in the final version of the law compared to its initial drafts. The duties of the university council under Act 2.0 include: issuing opinions on the university's draft strategy, issuing opinions on the draft statute, monitoring the financial management of the university, supervising management of the university.

The university council consists of 6 or 8 members appointed by the Senate; at least 50% of the members must come from outside the university community. The chairperson of the student government automatically receives a seat on the university council [1, 7].

Scientific and didactic assumptions

The introduction of Act 2.0 was also meant to improve the quality of scientific research, thereby strengthening the international standing of Polish science while guaranteeing students a high-quality education [6]. For this purpose, doctoral schools were established – a new form of doctoral education replacing the previous doctoral studies. Education at doctoral schools commenced October 1, 2019. Students attend doctoral schools free of charge, for 6 to 8 semesters; these studies may not be conducted in an extramural form. Each doctoral student is guaranteed a research fellowship. The doctoral education process consists of two elements: the education program and the individual research plan [7].

The Constitution for Science contains many articles that regulate broadly understood evaluation

in higher education. This set of issues is extensively addressed in the Act, which specifies three types of evaluation: (1) evaluation of the quality of education, (2) evaluation of doctoral schools, (3) evaluation of the quality of research activity.

Evaluation of the quality of education is conducted by the Polish Accreditation Committee (PKA) and consists in the periodic assessment of the quality of education in a given field as well as evaluation of activities aimed at ensuring the quality of education at the university. The evaluation covers particular study programs and education standards, teaching and research staff, infrastructure used for the study program, as well as the support provided students in the learning process. Ratings are issued for a period of several years and may be positive or negative; in certain situations there may be no consent to issuing a positive opinion [1].

The evaluation of doctoral schools is carried out by the Science Evaluation Committee (KEN) – a body established in 2019. The evaluation takes place according to principles similar to those applied to the evaluation of the quality of education, and ends with a positive or negative opinion [1].

Finally, the evaluation of the quality of scientific activity, carried out every four years by KEN, is discipline-specific and covers all university staff who perform research. Scientific achievements are the basic criterion of evaluation. These achievements are reflected in publications by individual researchers in the form of scientific monographs, chapters in multi-author works and articles in peer-reviewed journals. The new law places great emphasis on the publication of texts in internationally renowned journals, which should translate into more citations appearing in a greater range of publications. Evaluation results are very important not only for individual researchers, but also for the entire university, as its status and funding depend on its final grade [1, 6, 7].

Commercial and business assumptions

The 2018 Act contains a chapter devoted entirely to the commercialization of research findings, development projects and dissemination of knowledge. According to these provisions and earlier declarations of project promoters, higher education in Poland should be permanently linked to the country's socio-economic sphere, actively contributing to innovation-based economic growth by providing knowledge, projects, inventions and

new technologies to the economy. The proposed solutions are modelled on methods used in the United States and Western Europe. Universities may run academic business incubators and technology transfer hubs. The same purpose can be served by special-purpose entities and capital companies established by universities [1, 6, 8].

Provisions of the Act relating to academic libraries

The Act of July 20, 2018 contains the following provisions relating directly to the functioning of academic libraries:

“Art. 11. 1. The basic tasks of the university are:

(...)

9) disseminating and multiplying the achievements of science and culture, including collecting and making available library resources, information and archives collections;

(...)

Art. 49. 1. The university provides the conditions, including infrastructure, necessary to perform the tasks referred to in art. 11.

2. The university has a library and information system based on the library. The university may process personal data of persons using this system, as specified in its statute.

Additionally, in the provisions introducing the Act of July 3, 2018, in Art. 247, the authors of the legislation mentioned the very small group of certified librarians [1, 9].

The current Act, compared to the previous Act of 2005, makes far fewer references to libraries – there has been a definite regression here. The previous law regulated many more issues relating to libraries and the librarian profession. It contained the rules for the election and qualifications of the library director, and provided for the establishment of a library council, i.e. a consultative and advisory body appointed by the university rector. The council, according to the former Act, was to be composed of librarians and university employees. The present law, however, makes no mention of this body – which is why some universities simply eliminated their library council.

Moreover, the 2018 Act makes no mention of the special group of certified librarians. This is

another instance of reduction in library references, as the previous Act mentioned certified librarians in two articles. These provisions stated that certified librarians were academic teachers and indicated the positions in which they could be employed. Act 2.0 has nothing to say about this issue except for Art. 247 of its introductory provisions, which states that certified librarians will cease to be academic teachers by September 30, 2020 at the latest [1, 2, 9].

The provisions of the Constitution for Science are limited to a bare minimum when it comes to the library as an institution and an indispensable part of every university. It is devoid of references to the tasks, role and place of the library in the structure of a university. It is also impossible to glean anything from the Act about the nature of the university library – whether it is to be a research or didactic institution, or something altogether different. It is likewise incomprehensible that the word “librarian” is never used anywhere in the Act, and that the Act does not recognize librarians as a category of university employees. Furthermore, many issues concerning libraries and librarians are left to be regulated by the Labour Code and lower-level legal acts, i.e. university regulations and statutes. Unfortunately, this translates into potentially significant differences in the rights and duties of librarians employed in similar positions in different institutions [10, 11].

Additional tasks and responsibilities of academic libraries

As mentioned earlier, Act 2.0 forced numerous changes in the functioning of universities. Although it says little about the role and place of academic libraries, it directly impacted their tasks and organization – especially in terms of broadly understood evaluation. Of course, libraries are constantly developing and adapting their services to contemporary users, who are often highly demanding and aware of their needs [12 p. 47]. A modern library is no longer just a place where collections are compiled, processed and made available. That era has faded into oblivion, and the staff of today's libraries realize that continuous growth and change are crucial to their functioning [13 pp. 74-5]. As a result, academic libraries in Poland are burdened with new obligations, which they have been assuming for many years, long before Act 2.0 took effect in 2018.

First, university libraries help to improve the information competencies of researchers. They acquire these skills via training conducted by

librarians and scientific information staff. During these courses, researchers and academic teachers learn about the principles and methods of using various library resources: from traditional collections, through specialized databases, to e-book websites and e-journals. These training sessions are very useful in many respects, as they lead to the exchange of experiences and satisfy mutual expectations. Library staff can better identify the needs of particular user groups, while researchers can familiarize themselves with the procedures and rules of a given institution, as well as learn about what the library has to offer [14, 15].

Second, university libraries offer broad access to electronic sources of information for students, staff and external readers. Today this is a standard library service and the minimum necessary to attract new users. Such users are usually young people who have considerable IT competencies and familiarity with modern communication tools [12 p. 47]. Electronic databases offer many advantages over traditional collections. They can be accessed virtually anywhere, anytime on a variety of stationary and mobile devices. In addition, there is no risk of resource depletion. Internet sources are far from uniform and offer a broad range of published materials. The basic and most frequently used ones are databases of electronic books and magazines. These databases are especially popular among students, as they provide easy and convenient access to academic textbooks. Moreover, libraries provide access to many scientific databases in various fields – which is very useful for researchers and teaching personnel conducting classes with students.

As part of the open model of scientific communication, academic libraries also try to create university, or institutional, repositories [16 p. 22]. These are digital collections that compile the intellectual output of a university's entire academic community – of its researchers and academic personnel as well as its students. These repositories can differ, and their composition largely depends on what the institution wants to share. They consist of broadly understood scientific and didactic works. The most frequently published are scientific articles, books, conference materials, doctoral and master's theses, scripts and research reports. University repositories have a highly positive impact on scientific and academic communication between universities and research centres. They can also determine the scientific strength and prestige of a given university – and the library itself as an institution that

contributes greatly to their compilation and management [16 pp. 47–8].

The core objective of the new Act was to increase the competitiveness of Polish universities in relation to foreign universities as well as to increase their prestige and recognition in the world [6]. Under the new regulations, researchers are obliged to publish their research results in prestigious, often foreign periodicals in English. This is meant to increase the reach and citation frequency of Polish publications and improve the standing of Polish universities in international rankings. In respect to these assumptions, evaluation of the quality of scientific and scholarly activity plays a key role. The evaluation process consists in researching and assessing the scientific achievements of individual academic employees, and consequently – of the entire university [6, 7]. Academic libraries play a significant role in the process of evaluating the quality of research activity. It is librarians who collect information about the scientific and scholarly achievements of university employees, register all their publications – monographs, chapters in multi-author works or scientific articles – and prepare appropriate reports. This is a crucial and responsible task, as the data and indicators provided by library employees determine the place of individual researchers and the university as a whole in national and international rankings [17].

As mentioned earlier, libraries no longer perform solely their traditional tasks, primarily the collection, processing and sharing of printed materials. Contemporary libraries around the world have been involved in new areas of activity for years. Apart from the aforementioned evaluation, libraries must above all acquire and make available a broad variety of collections in digital format. In fact, electronic resources appear to be on their way to effectively replacing printed resources. As a result, libraries have been forced to reorganize their structure, establishing new departments, units and sections. These newly created, reorganized or expanded units most often deal with scientific information, evaluation, bibliography, bibliometrics, scienceometry, digitization and promotion of collections. The establishment of new organizational units has entailed curtailment of services provided by traditional units, demand for which has declined among library users – for instance, departments providing reader services [17].

The changes taking place in university libraries have impacted academic librarians, in particular,

their scope of duties. This scope has significantly expanded and is no longer limited to performing activities and tasks assigned to a specific department. In this era of structural and organizational change in libraries, librarians must demonstrate greater mobility, creativity and flexibility in the event their position is rotated, changed or replaced [17, 18 pp. 97–104].

The aforementioned changes in libraries have resulted in a shift from the hierarchical dependencies of the linear model towards more horizontal structures (matrices or networks). Matrix structures were first introduced in the 1960s in the United States space industry – NASA played a key role here [19]. A matrix structure is built around a specific project or problem. Individual task groups within the matrix consist of employees of various library departments, who are selected on the basis of their competencies and abilities. Teams are usually disbanded after completion of the task. This model has many advantages, above all flexibility. It also ensures a better flow of information and better interpersonal relations (both vertically and horizontally), and enables greater substitutability of staff at various positions in a library facility [20].

The future and development prospects of the academic library in the structure of the university

Partnership and development orientation

Academic libraries are not independent, self-governing institutions – they are ensconced within the structure of their university. Each such library is subordinated to its university and the university's governing bodies, also in terms of funding. An academic library, or de facto research library, is an institution that serves the development and needs of science and higher education. It is also the basis of the entire education system at the university level, as it supports university staff in teaching and research [15]. If university libraries want to preserve – or strengthen – their status and standing, they should take measures to ensure that the university authorities and staff are aware and convinced that the library is an equal partner, not a costly burden. In order for academic libraries to be regarded as an important part of their university, many procedures, activities and processes need to be implemented.

The activities that the entire community around academic libraries should pursue can be divided

into several groups. These are: pro-development activity of academic libraries, promotion and image-building of libraries, lobbying for libraries, drafting and enacting a new law on libraries and the librarian profession.

Pro-development activities of academic libraries

Contemporary academic libraries have been forced to constantly innovate. In the future, this trend is highly likely to intensify as technological and organizational changes speed up. In order to meet these challenges, libraries should constantly expand their range of services using the latest technologies. It should be noted that Polish academic libraries have long gone beyond their traditional functions, having included new types of documents and forms of lending in their range of services [13 pp. 74-5].

Currently, research libraries, thus university libraries, are in a transitional period and have assumed a hybrid character: they are based on both printed and digital collections. Their core activity, however, is clearly shifting towards electronic resources. Libraries create or purchase large numbers of databases in various forms. These can be databases of publications, repositories, e-books, e-journals and digital libraries [20, 21].

Libraries are slowly moving towards Library 2.0, or the second-generation library – and this means that the roles of librarians and users should fundamentally change. The former will need to constantly upgrade their facilities while verifying whether the proposed solutions and services are actually useful. The latter will have to go beyond the role of passive recipients to become co-creators of content and services. Cooperation between librarians and users can be extremely helpful in co-creating digital resources [22-24].

Another fundamental issue is the ongoing cooperation and exchange of information between the university and the academic library. An excellent, proven solution is to establish and develop the position of domain librarian – an obvious partner for research and teaching personnel. A domain librarian is a person employed in a university library who has a higher education in a given field as well as the necessary qualifications in librarianship and information science. These specialized librarians are responsible for the portion of the library's resources in their fields. They focus on the information needs of a specific group of students or academic

teachers, helping them to develop their information competencies [14].

Unfortunately, the position of domain librarian has not been popular in Poland so far, although attempts were undertaken to make it so in the 1990s. In contrast, this position is common in Western Europe and the United States, where it is called "subject librarian". These library workers enjoy professional prestige and the highest salaries within the librarian profession [14, 25].

The efficient functioning of libraries is largely rooted in the professional development of their employees, consisting in the continuous, planned and systematic enhancement of their knowledge, skills and competencies. Various types of training should be provided as the basic means of acquiring knowledge and skills. It's important that training programs be conducted in a planned and systematic way – which, unfortunately, is not the case in Polish libraries. It is also important that they fit into the general development strategy of a given institution and the individual career path of each librarian. The thematic scope of these trainings can be very diverse, and of course they can assume various forms. For instance, internal training, conducted by another librarian, for the needs of the particular library. But there are also a wide range of training courses on the market conducted by specialized librarian trainers or coaches. These are often external courses and take the form of paid workshops [26 pp. 355-9].

Postgraduate studies should also play an important role in raising librarians' qualifications. Such studies should cover the subjects of scientific information, information architecture and information management, which will enable librarians to expand and systematize knowledge they already possess as well as gain new knowledge and skills.

In order for academic libraries to properly perform their tasks, they must possess appropriate infrastructure and back-up facilities. University libraries should be housed in modern, spacious and well-equipped buildings. According to global trends, the modern library building should be adapted to users' requirements, i.e. it should fulfil the function of a "third place". The third place is a concept presented by the American sociologist Ray Oldenburg in his 1989 book *The Great Good Place*. It assumes that people's lives today are focused in three places: place of residence, place of work and a third place where people meet and satisfy other needs. Today, this role is played, *inter alia*, by libraries, including academic ones. Thus, libraries should be places where,

in addition to making collections available, various events that attract new users are held. In the case of research libraries, these events could be scientific conferences, lectures, festivals, events promoting science and education. However, holding such events requires an appropriate infrastructure [27-29].

Enormous progress has been made in the field of library construction in our country – as early as the late 1990s solutions that had been tested in Western countries began to be applied here. In 1999, the new University of Warsaw Library building was opened. New library buildings were erected in rapid succession thereafter, the most notable of which were: the Library of Kielce University of Technology (2002), Jerzy Giedroyc University Library in Białystok (2005), Library of the University of Gdańsk (2006), and Library of the University of Warmia and Mazury (2007). Several dozen new academic library buildings have been opened since the turn of the century, and many others have undergone comprehensive renovation [30, 31].

Promotion and image-building (PR) of libraries

Library promotion consists of a set of activities in which the institution provides information to users and potential users. As a result of these activities, the library's clientele learn about the services it offers which can meet their needs.

Currently, it is incumbent upon university libraries to promote themselves and use elements of marketing. They should communicate effectively with their (potential) users primarily for informational purposes. Users or future users should know that the library is able to meet their needs, especially information needs. It is therefore important to inform them about all aspects of the institution's collections and activities. First of all, readers should receive clear information about everything the library has to offer, including its statutory tasks. Second, the library should promote other areas of its activity – e.g. organizing scientific conferences, meetings with authors, exhibitions or cultural events – to attract new customers.

A wide range of tools can be used to promote libraries. These include broadly understood media – both traditional and electronic. The main focus, however, should be on the Internet and social media, because they reach more people and can more effectively attract new users.

Promotion on the Internet should be based primarily on a well-designed and functioning website.

This is where readers should be able to find out everything they need to know about the functioning of the facility. It's important that the website be easy to use, transparent and not discouraging in any way. Social media, in turn, are used for interaction and employ an extensive set of communication tools. They are becoming increasingly important in marketing, and the list of social media is constantly growing. The best-known social media that can be used for marketing purposes are: YouTube, Facebook, Twitter, Instagram and Tik Tok [32 pp. 523-30, 33 pp. 541-4].

To ensure that library promotion is conducted in a well-considered and coordinated manner, a special task force, also known as an inter-functional task force, should be established. This ad-hoc group should consist of employees from several departments who deal with different aspects of the library's activities and have different qualifications. This ensures a better flow of information within the team and allows the library to be promoted on various levels [34 pp. 402-6].

Lobbying for libraries

Rapid changes have taken place in the environment in which libraries function, significantly affecting their operations: in the legal, social, economic, political and many other spheres. Libraries must constantly react to current processes and adapt to them. In order to function efficiently and perform their tasks, libraries are obliged in some sense to take action in the political and administrative spheres. Such activities are called advocacy of interests, and they often take the form of lobbying.

Lobbying may be defined as influencing state authorities in the interests of specific political, economic or social groups [35]. Lobbying originated in the Anglo-Saxon countries. In Poland, this is a relatively young field, treated with considerable distrust, as it is commonly associated with behind-the-scenes activities on the fringes of the law. Yet lobbying is a legal activity, the scope of which is defined in the Act on Lobbying Activities of 2005.

Lobbying can be broadly divided into direct and indirect. Indirect lobbying is primarily based on shaping public opinion in order to achieve particular goals. Public persons or authorities in a given field are often used to conduct indirect lobbying. Direct lobbying, on the other hand, consists of persuading decision-makers who could positively impact a specific issue. Direct

lobbying is widely regarded as a more effective form of action [36].

Library lobbying has been growing in many countries for years. The American Library Association (ALA) is a good example of a library organization that engages in lobbying at the federal level and even in Congress. The ALA specializes in direct lobbying, which includes maintaining contact with government and administrative officials, building good relations with them, and conducting numerous visits and meetings. In addition, the ALA prepares numerous analyses, expert opinions and professional reports in order to be able to better present its arguments to decision-making bodies. In Europe, lobbying on behalf of libraries is conducted by the European Bureau of Library, Information and Documentation Associations (EBLIDA). The organization represents the interests of the library community before the European Commission and other European and international organizations [36].

In Poland, library lobbying is not as well developed as in the United States or Western Europe, owing to the general backwardness of our country in this field. Nevertheless, some lobbying for libraries has taken place here. According to many experts, the Polish library community should focus on preparing studies and expert opinions to be presented to decision-making bodies. These reports should present the achievements of Polish libraries and librarians against the background of institutions in more developed countries [36]. It should also be firmly stated that lobbying will be effective only if there are strong library organizations and a well-organized and united community around libraries.

Drafting and enacting a new law on libraries and the librarian profession

Enacting a new law is not a direct responsibility of the library community, but of the legislature. Nevertheless, such a law appears to be necessary, and all possible steps should be taken to realize it. The rescinded Act of 27 June 1997 on Libraries is no longer relevant to the contemporary world. It contains only 32 articles, and it does not regulate in detail the functioning of scientific libraries, including academic libraries. Art. 8 and 9 indicate which entity is the organizer of libraries, and art. 21 deals with scientific libraries [37].

A new law on libraries should be much more elaborate and detailed so as to comprehensively prescribe and regulate the functioning of libraries

and the librarian profession. It should also take into account the current reality in which these institutions operate. In the context of scientific and academic libraries, the new law should contain articles precisely defining the place of the library in the structure of a university. Other provisions should define the tasks and responsibilities of university libraries. Due to their functions, academic libraries also need legal regulations on the management of information on scientific and publishing achievements, including in the field of scientific research and research data [38].

The enactment of new regulations could serve to validate the position of the library in the structure of universities. The functioning of libraries should be prescribed in an Act passed by the national legislature, not in some lower form of legal regulation.

Conclusions

An academic library is largely dependent on the decisions of university authorities, as it is not an independent entity. Its functioning is determined by internal regulations. Nevertheless, the place and role of a library in the structure of a university may be shaped by the activities of the libraries themselves and the community around them. Librarians should, above all, be open to change and be creative in order to meet new challenges. They should constantly expand their knowledge and competencies in order to provide advanced services in a professional manner. Communication with users and proper identification of their information needs are also important. Academic libraries will be an important, significant part of universities only if they focus on continuous development and change. They will be successful if they realize that change is the engine of growth.

Wstęp

Biblioteka akademicka to nieodłączna część szkoły wyższej, zależna – jako jednostka uczelniana – od decyzji władz uczelni. Organizatorem jest tu szkoła wyższa, więc biblioteka nie jest placówką samodzielną. Książnica akademicka, będąca jednocześnie biblioteką naukową, wypełnia określone zadania i obowiązki wobec całej społeczności uniwersyteckiej. Jej działania polegają na wspomaganiu realizacji celów dydaktycznych uczelni przez gromadzenie i udostępnianie materiałów bibliotecznych, które zawierają treści naukowe wyznaczone w programie studiów.

W ostatnich latach biblioteki, nie tylko akademickie, przechodzą liczne przemiany. Wiąże się to bezpośrednio z bardzo szybkim rozwojem, przede wszystkim w zakresie elektronicznych źródeł informacji i mediów społecznościowych. By móc sprawnie funkcjonować i wypełniać swoje obowiązki, placówki biblioteczne muszą na te zmiany odpowiednio reagować. Odpowiedzią ze strony bibliotek akademickich jest inwestowanie w elektroniczne źródła wiedzy – e-booki czy e-czasopisma – które są łatwo dostępne na urządzeniach mobilnych dla każdego czytelnika. Ponadto ksiąźnice zaczęły coraz częściej zaznaczać swoją obecność w mediach społecznościowych, a prowadzenie przynajmniej jednego takiego kanału informacyjnego jest dziś standardem. Dzięki temu można dotrzeć z ofertą do użytkowników i pozyskać nowych klientów. Ważnym elementem zmian i rozwoju jest też inwestowanie w nowoczesną infrastrukturę biblioteczną.

Wejście w życie Ustawy 2.0 w 2018 r. przyczyniło się do pewnych zmian w funkcjonowaniu bibliotek akademickich. Nowy akt prawny był długo omawiany i dyskutowany w środowisku bibliotekarskim. Wzbudzał ogromne zainteresowanie i zarazem obawy związane z przyszłością ksiąźnic. Temat był również wielokrotnie poruszany w literaturze fachowej. Na podstawie dostępnych informacji warto więc podjąć próbę odpowiedzi na kilka istotnych pytań: Jak nowa ustawa zmieniła funkcjonowanie bibliotek akademickich? Jakie nałożyła na nie obowiązki? Jakie są obecnie miejsce i rola biblioteki akademickiej w strukturze uczelni? Jakie działania muszą podjąć ksiąźnice, by sprawnie realizować swe zadania w nowej rzeczywistości i być ważną częścią uczelni?

Ustawa 2.0 – cele i założenia

1 października 2018 r. weszła w życie Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, zwana również Konstytucją dla Nauki lub Ustawą 2.0 [1]. Nowy akt prawny zastąpił cztery istniejące wcześniej ustawy: Prawo o szkolnictwie wyższym z 2005 r. [2], Ustawę o zasadach finansowania nauki z 2010 r. [3], Ustawę o stopniach naukowych i tytułach naukowych oraz stopniach i tytułach w zakresie sztuki z 2003 r. [4] i Ustawę o kredytach i pożyczkach studenckich z 1998 r. [5].

Pomysłodawcy ustawy zamierzali gruntownie zreformować szkolnictwo wyższe w Polsce na wielu płaszczyznach. W głównej mierze reforma miała przyczynić się do zwiększenia konkurencyjności polskich uczelni na arenie międzynarodowej oraz

do nadgonienia opóźnień wobec państw z najlepszymi systemami nauki i szkolnictwa wyższego, takich jak Stany Zjednoczone, Wielka Brytania, Niemcy czy Francja [6].

Prace nad ustawą rozpoczęły się w 2016 r. i trwały ponad dwa lata. Na drodze konkursu wyłoniono trzy zespoły, które miały przedstawić szczegółowe założenia nowej ustawy, a więc szerokiej reformy szkolnictwa wyższego w Polsce. Były to: zespół Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, kierowany przez prof. Marka Kwieka, zespół Uniwersytetu SWPS, kierowany przez prof. Huberta Izdebskiego, oraz zespół Instytutu Allerhanda, kierowany przez prof. Arkadiusza Radwana. Poszczególne koncepcje różniły się od siebie tym, jak daleko idące i radykalne mają być zmiany oraz jak szybko mają być wprowadzane [6, 7]. Wszystkie założenia Ustawy 2.0 opierały się w większym lub mniejszym stopniu na amerykańskiej reformie szkolnictwa wyższego z okresu prezydentury George'a W. Busha [7, 8].

Proponowane projekty ustawy były szeroko omawiane w środowisku akademickim w całym kraju. Odbywały się liczne dyskusje tematyczne organizowane przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego w poszczególnych ośrodkach akademickich. Zwieńczeniem prac był Narodowy Kongres Nauki, który zebrał się w Krakowie w dniach 19–20 września 2017 r.

Uchwalenie i wejście w życie Ustawy 2.0 nie zakończyło sporów i dyskusji w szerokim pojętym środowisku naukowym i akademickim. Część środowiska uznała, że reformy są niewystarczające. Inni natomiast – że modernizacja podążyła w niewłaściwym kierunku [6, 7].

Finalnie Konstytucja dla Nauki jest, pisząc w pewnym uproszczeniu, wypadkową trzech projektów wstępnych. W kontekście niniejszego artykułu jej założenia podzielić należy na: (1) strukturalno-organizacyjne, (2) naukowo-dydaktyczne, (3) komercyjno-biznesowe.

Założenia strukturalno-organizacyjne

Nowe Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce przewiduje pewne zmiany strukturalno-organizacyjne dotyczące uczelni w Polsce. Wedle zapowiedzi Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego zmiany miały na celu m.in. odbiurokratyzowanie polskiego systemu szkolnictwa wyższego oraz zwiększenie wewnętrznej autonomii uczelni w sprawach organizacyjnych [6]. Chodziło o to, by w nowych statutach uczelnianych można było regulować więcej spraw związanych

z działaniem szkół wyższych. Dostały one możliwość decydowania, jakie jednostki organizacyjne będą istniały w ich strukturze [1, 7].

Ponadto w myśl nowych przepisów większe uprawnienia uzyskali rektorzy uczelni. Nastąpiło to kosztem organów kolegialnych, np. rad wydziałów. Na mocy Ustawy 2.0 do prerogatywy rektorów zaczęło należeć kształtowanie polityki uczelni [1, 7].

Kolejną bardzo istotną zmianą strukturalno-organizacyjną okazało się wprowadzenie nowego organu publicznej szkoły wyższej – rady uczelni, co wzbudziło liczne dyskusje i kontrowersje. Ostatecznie ustawodawca zdecydował się ograniczyć kompetencje rady w porównaniu z pierwotnymi założeniami. Finalnie do obowiązków rady uczelni należą: opiniowanie projektu strategii uczelni, opiniowanie projektu statutu, monitorowanie gospodarki finansowej uczelni, nadzorowanie zarządzania uczelnią.

W skład rady uczelni wchodzi 6 albo 8 osób powoływanych przez senat, a osoby spoza wspólnoty uczelni muszą stanowić co najmniej 50% składu. Obowiązkowo członkiem rady uczelni jest przewodniczący samorządu studenckiego [1, 7].

Założenia naukowo-dydaktyczne

Wprowadzenie Ustawy 2.0 miało również przyczynić się do podniesienia jakości badań naukowych, wzmocnienia międzynarodowej pozycji polskiej nauki i zagwarantowania wysokiej jakości kształcenia [6]. W tym celu powołana została do życia szkoła doktorska – nowa forma edukacji doktorantów, która zastąpiła dotychczasowe studia doktorskie. Nauka w szkołach doktorskich ruszyła 1 października 2019 r. Studia w szkole doktorskiej są darmowe, trwają od 6 do 8 semestrów i nie są prowadzone w formie niestacjonarnej. Każdy doktorant ma zapewnione stypendium naukowe. Proces kształcenia składa się z dwóch elementów: programu kształcenia oraz indywidualnego planu badawczego [7].

Konstytucja dla Nauki zawiera wiele artykułów, które regulują szeroko pojętą ewaluację w szkolnictwie wyższym. Zagadnienie to jest bardzo mocno obecne w ustawie, określającej trzy typy ewaluacji: (1) ewaluację jakości kształcenia, (2) ewaluację szkół doktorskich, (3) ewaluację jakości działalności naukowej.

Ewaluacja jakości kształcenia przeprowadzana jest przez Polską Komisję Akredytacyjną (PKA)

i polega na cyklicznej ocenie jakości kształcenia na danym kierunku studiów oraz na ocenie działań na rzecz zapewniania jakości kształcenia w uczelni. Ewaluacji podlegają w szczególności programy studiów i standardy kształcenia, kadra dydaktyczna i naukowa, infrastruktura wykorzystywana do realizacji programu studiów, a także wsparcie studentów w procesie uczenia się. Oceny wydawane są na okres kilku lat i mogą być pozytywne lub negatywne, a w określonych sytuacjach nastąpić może brak zgody na wystawienie opinii pozytywnej [1].

Ewaluację szkół doktorskich przeprowadza Komisja Ewaluacji Nauki (KEN) – organ powołany w 2019 r. Ocena odbywa się na podobnych zasadach jak w przypadku ewaluacji jakości kształcenia i kończy się opinią pozytywną bądź negatywną [1].

Wreszcie ewaluacja jakości działalności naukowej, przeprowadzana raz na cztery lata przez KEN, odbywa się w ramach konkretnej dyscypliny i obejmuje wszystkich pracowników uczelni wyższych, którzy prowadzą działalność naukową. Podstawowym kryterium oceny są tu osiągnięcia naukowe. Ich wyznacznik stanowią publikacje poszczególnych badaczy w postaci monografii naukowych, rozdziałów w monografiach i artykułów w recenzowanych czasopiśmie. Nowa ustawa kładzie duży nacisk na to, by uczeni zamieszczali swoje teksty w czasopiśmie o międzynarodowym zasięgu, co ma się przełożyć na większą cytowalność i większy zasięg publikacji. Wyniki ewaluacji są bardzo ważne nie tylko dla poszczególnych naukowców, ale również dla całej uczelni wyższej – od oceny końcowej zależy bowiem jej status i poziom finansowania [1, 6, 7].

Założenia komercyjno-biznesowe

Ustawa z 2018 r. zawiera rozdział poświęcony w całości komercjalizacji wyników badań naukowych, prac rozwojowych i *know-how*. Wedle tych zapisów i wcześniejszych zapowiedzi projektodawców szkolnictwo wyższe w Polsce powinno związać się trwale z otoczeniem społeczno-gospodarczym, aktywnie tworzyć i rozwijać gospodarkę opartą na innowacjach przez dostarczanie do niej wiedzy, projektów, wynalazków i nowych technologii. Proponowane rozwiązania są wzorowane na metodach zastosowanych wcześniej w Stanach Zjednoczonych i Europie Zachodniej. Uczelnie wyższe prowadzić mogą akademickie inkubatory przedsiębiorczości oraz centra transferu technologii. Podobnemu celowi mogą służyć powoływane przez szkoły wyższe spółki celowe i spółki kapitałowe [1, 6, 8].

Zapisy ustawy odnoszące się do bibliotek akademickich

Ustawa z 20 lipca 2018 r. zawiera następujące zapisy odnoszące się bezpośrednio do funkcjonowania bibliotek akademickich:

„Art. 11. 1. Podstawowymi zadaniami uczelni są:

(...)

9) upowszechnianie i pomnażanie osiągnięć nauki i kultury, w tym przez gromadzenie i udostępnianie zbiorów bibliotecznych, informacyjnych i archiwalnych;

(...)

Art. 49. 1. Uczelnia zapewnia warunki, w tym infrastrukturę, niezbędne do realizacji zadań, o których mowa w art. 11.

2. W uczelni działa system biblioteczno-informacyjny, którego podstawę stanowi biblioteka. Uczelnia może przetwarzać określone w jej statucie dane osobowe osób korzystających z tego systemu”.

Dodatkowo w przepisach wprowadzających ustawę z 3 lipca 2018 r., w art. 247, ustawodawca wspominał o bardzo nielicznej grupie bibliotekarzy dyplomowanych [1, 9].

W obecnej ustawie w porównaniu z poprzednią z 2005 r. jest dużo mniej odniesień bibliotecznych – nastąpił tu zdecydowany regres. Wcześniejszy akt prawny regulował znacznie więcej kwestii związanych z funkcjonowaniem biblioteki i zawodem bibliotekarza. Zawierał zasady wybierania i kwalifikacje dyrektora biblioteki, przewidywał także istnienie rady bibliotecznej, czyli organu opiniodawczo-doradczego powoływane go przez rektora. W skład rady wchodził zarówno bibliotekarze, jak i pracownicy uczelni. W obecnym prawie brak jest artykułu mówiącego o tym kolegium, dlatego władze niektórych uczelni po prostu radę biblioteczną zlikwidowały.

Ponadto ustawa z 2018 r. nie wspomina ani słowem o szczególnej grupie bibliotekarzy dyplomowanych. Również tutaj można mówić o redukcji odniesień bibliotecznych, gdyż w poprzednim akcie prawnym dyplomowani bibliotekarze zostali wymienieni w dwóch artykułach. Stanowią one, że bibliotekarze dyplomowani są nauczycielami akademickimi, oraz wskazują, na jakich stanowiskach mogą być zatrudniani. Ustawa 2.0 w tej kwestii milczy, natomiast art. 247 z przepisów

wprowadzających głosi, że bibliotekarze dyplomowani przestaną być nauczycielami akademickimi najpóźniej do dnia 30 września 2020 r. [1, 2, 9].

Konstytucja dla Nauki w swych zapisach ogranicza się do minimum, jeśli chodzi o bibliotekę jako instytucję i nieodłączną część uczelni wyższej. Brak jest jakichkolwiek zapisów odnośnie do zadań, roli i miejsca księżnicy w strukturze szkoły wyższej. Z ustawy nie można także dowiedzieć się niczego o charakterze biblioteki – czy ma to być instytucja naukowa, czy dydaktyczna, czy zupełnie inna. Równie niezrozumiałe jest to, iż w całej ustawie ani razu nie pada słowo „bibliotekarz”, a bibliotekarze nie istnieją jako grupa pracowników uczelni. Ponadto wiele kwestii dotyczących bibliotek i bibliotekarzy regulować mają Kodeks pracy i akty prawne niższego rzędu, czyli rozporządzenia i statuty uczelni. Przekłada się to niestety na potencjalnie spore różnice w zakresie praw i obowiązków bibliotekarzy zatrudnionych na analogicznych stanowiskach w różnych placówkach [10, 11].

Dodatkowe zadania i obowiązki bibliotek akademickich

Ustawa 2.0 wymusiła, jak już wspomniano, liczne zmiany w funkcjonowaniu uczelni wyższych. Choć niewiele mówi o roli i miejscu bibliotek akademickich, miała bezpośredni wpływ na ich pracę i organizację – w szczególności na polu szeroko pojętej ewaluacji. Oczywiście należy mieć świadomość, że księżnice nieustannie się rozwijają i dostosowują ofertę do współczesnego czytelnika, często bardzo wymagającego i świadomego swych potrzeb [12 s. 47]. Nowoczesna biblioteka nie jest już tylko miejscem, gdzie gromadzi się, opracowuje i udostępnia zbiory. Te czasy odeszły w niepamięć, a kadra dzisiejszych placówek bibliotecznych zdaje sobie sprawę, że ciągły rozwój i zmiana są fundamentem funkcjonowania [13 s. 74-5]. W rezultacie biblioteki akademickie w Polsce obarczone są nowymi obowiązkami, i to już od wielu lat, na długo przed wejściem w życie Ustawy 2.0 w 2018 r.

Po pierwsze, biblioteki uniwersyteckie pomagają podnosić kompetencje informacyjne pracowników naukowych. Służą temu szkolenia tematyczne prowadzone przez bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej. W czasie kursów naukowcy i nauczyciele akademicy mają okazję zapoznać się z zasadami i sposobami korzystania z przeróżnych zasobów bibliotecznych: od zbiorów tradycyjnych, przez specjalistyczne bazy danych, po strony z e-bookami i e-czasopismami.

Spotkania te są pod wieloma względami bardzo przydatne, gdyż prowadzą do wymiany doświadczeń i wzajemnych oczekiwań. Pracownicy biblioteki mogą lepiej określić potrzeby specyficznej grupy użytkowników, którą tworzą akademicy. Naukowcy z kolei mają okazję zapoznać się z procedurami i zasadami danej placówki, jak również przestudiować ofertę biblioteki [14, 15].

Po drugie, księżnice uniwersyteckie oferują szeroki dostęp do elektronicznych źródeł informacji dla studentów, pracowników i czytelników z zewnątrz. Dzisiaj jest to już standard i niezbędne minimum, by przyciągnąć nowych użytkowników. Bardzo często są to ludzie młodzi, świetnie posługujący się nowoczesnymi narzędziami komunikacyjnymi i posiadający spore kompetencje informacyjne [12 s. 47]. Elektroniczne bazy danych mają wiele zalet, których pozbawione są zbiory tradycyjne. Można z nich korzystać praktycznie w dowolnym miejscu i czasie na przeróżnych urządzeniach mobilnych, dodatkowo nie istnieje ryzyko wyczerpania zasobów. Źródła internetowe nie są jednolite i proponują szeroką ofertę wydawniczą. Do podstawowych i najczęściej użytkowanych należą bazy danych z elektronicznymi książkami i czasopismami. Są one popularne szczególnie wśród studentów, gdyż zapewniają łatwy i wygodny dostęp do podręczników akademickich. Ponadto placówki biblioteczne zapewniają dostęp do wielu naukowych baz danych z różnych dziedzin – co jest bardzo użyteczne dla naukowców i osób prowadzących zajęcia ze studentami.

W ramach otwartego modelu komunikacji naukowej biblioteki akademickie starają się także tworzyć repozytoria uczelniane, zwane również instytucjonalnymi [16 s. 22]. Są to kolekcje cyfrowe gromadzące dorobek intelektualny całej społeczności akademickiej danego uniwersytetu – zarówno naukowców, jak i studentów. Zasób repozytorium może być różny i zależy w dużej mierze od tego, co dana instytucja chce udostępnić. Zaliczyć do niego należy szeroko pojętą twórczość naukowo-dydaktyczną. – najczęściej publikowane są artykuły naukowe, książki, materiały konferencyjne, prace doktorskie i magisterskie, skrypty oraz raporty z badań. Repozytoria bardzo pozytywnie wpływają na komunikację naukową między różnymi ośrodkami uniwersyteckimi. Mogą też stanowić o sile i prestiżu naukowym danej uczelni i samej biblioteki jako instytucji, która ma ogromny wkład w ich tworzenie i zarządzanie nimi [16 s. 47-8].

Podstawowym celem nowej ustawy było podniesienie konkurencyjności polskich uczelni

wyższych wobec uczelni zagranicznych oraz zwiększenie prestiżu i rozpoznawalności w świecie [6]. W myśl nowych przepisów naukowcy zobligowani są do publikowania wyników badań w prestiżowych, często zagranicznych periodykach w języku angielskim. Ma to zwiększyć zasięg i cytowalność rodzimych publikacji oraz poprawić pozycję polskich uczelni w międzynarodowych rankingach. W związku z powyższymi założeniami istotną rolę odgrywać ma ewaluacja jakości działalności naukowej. Polega ona na badaniu i ocenie osiągnięć naukowych poszczególnych pracowników, a w konsekwencji – całej szkoły wyższej [6, 7]. W procesie ewaluacji jakości działalności naukowej nie miały udziału mają biblioteki akademickie. To właśnie bibliotekarze zbierają informacje o dokonaniach i osiągnięciach naukowych pracowników uczelni, rejestrują wszystkie publikacje – monografie, rozdziały w monografiach czy artykuły naukowe – i sporządzają odpowiednie raporty. Jest to zajęcie bardzo ważne i odpowiedzialne, gdyż dane i wskaźniki dostarczane przez pracowników bibliotek określają miejsce uczelni i poszczególnych badaczy w rankingach krajowych i międzynarodowych [17].

W obecnych czasach biblioteki nie realizują już tylko swych tradycyjnych zadań, do których należały gromadzenie, opracowanie i udostępnianie materiałów drukowanych. Współczesne księżnice na całym świecie od wielu lat zajmują się nowymi obszarami działalności. Prócz wspomnianej ewaluacji placówki biblioteczne muszą przede wszystkim pozyskiwać i udostępniać różnego rodzaju zbiory w formie cyfrowej. Z biegiem czasu wydaje się, że źródła elektroniczne zaczynają wypierać te drukowane. W rezultacie biblioteki zmuszone zostały do reorganizacji swoich struktur – tworzone są nowe oddziały, działy i sekcje. Nowo powstałe, zreorganizowane lub rozbudowane jednostki zajmują się najczęściej informacją naukową, ewaluacją, bibliografią, bibliometrią, naukometrią, digitalizacją zbiorów czy promocją. Rozbudowa nowych komórek organizacyjnych wiąże się z ograniczeniem działalności tych tradycyjnych, na które nie ma już tak dużego zapotrzebowania wśród czytelników – mowa tu przykładowo o działach zajmujących się obsługą czytelnika [17].

Przemiany zachodzące w placówkach bibliotecznych nie pozostają bez wpływu na bibliotekarzy akademickich, gdyż wymuszają modyfikację zakresu obowiązków. W dzisiejszych czasach zakres ten znacznie się poszerzył i nie ogranicza się do wykonywania czynności i zadań przypisanych do konkretnego działu. W dobie zmian strukturalnych i organizacyjnych bibliotekarze muszą wykazywać się większą mobilnością, kreatywnością

i elastycznością na wypadek zastępstwa, rotacji lub zmiany stanowiska [17, 18 s. 97-104].

W związku z omówionymi przemianami w księżnicach zaczyna się odchodzić od hierarchicznych zależności modelu liniowego w kierunku struktur bardziej poziomych (macierzowych, sieciowych). Struktury macierzowe wprowadzone zostały po raz pierwszy w latach 60. XX w. w Stanach Zjednoczonych, w przemyśle kosmicznym – kluczową rolę odegrała tu NASA [19]. Strukturę macierzową buduje się wokół konkretnego projektu lub problemu. Poszczególne grupy zadaniowe składają się z pracowników różnych oddziałów bibliotecznych, którzy dobierani są na podstawie kompetencji i zdolności. Po zakończeniu prac zespoły najczęściej się rozwiązują. Opisany model ma wiele zalet, z których najważniejszą jest elastyczność. Zapewnia także lepszy przepływ informacji i lepsze relacje interpersonalne (zarówno w pionie, jak i w poziomie) oraz przekłada się na większą zastępowalność personelu na różnych stanowiskach pracy w placówce bibliotecznej [20].

Przyszłość i perspektywy rozwojowe biblioteki akademickiej w strukturze uczelni wyższej

Orientacja partnersko-rozwojowa

Żadna biblioteka akademicka nie jest samodzielną i niezależną instytucją, lecz częścią większego podmiotu – uczelni wyższej. Podlega bezpośrednio uczelni i decyzjom jej władz, także w zakresie finansowania. Biblioteka akademicka, czyli *de facto* naukowa, jest instytucją, która służy rozwojowi, potrzebom nauki i kształceniu na szczeblu wyższym. Jest również podstawą całego systemu nauczania na poziomie uniwersyteckim, wspiera bowiem uczelnię w działalności dydaktycznej i naukowej [15]. Jeśli biblioteki uniwersyteckie chcą zachować – a nawet wzmocnić – swój status i pozycję, powinny podjąć szereg działań, by władze i kadra akademicka miały świadomość i przeświadczenie, że księżnica to równorzędny partner, a nie tylko kosztowny balast. Aby biblioteki akademickie były ważną częścią struktury uczelni, niezbędnych wydaje się dziś wiele zabiegów, czynności i procesów.

Niezbędne działania całego środowiska skupione wokół bibliotek akademickich podzielić można na kilka grup. Są to: działalność prorozwojowa bibliotek akademickich, promocja bibliotek za zewnątrz i budowa wizerunku, lobbing na rzecz

bibliotek, prowadzenie nowej ustawy o bibliotekach i zawdzie bibliotekarza.

Działalność prorozwojowa bibliotek akademickich

Współczesne biblioteki akademickie są niejako zmuszone do ciągłych innowacji. W przyszłości trendy te będą się prawdopodobnie nasilać, a zmiany technologiczne i organizacyjne – następować coraz szybciej. By sprostać wyzwaniom, placówki biblioteczne powinny nieustannie poszerzać zakres usług, wykorzystując nowoczesne technologie. Należy wspomnieć, że polskie księgarnie akademickie już dawno wyszły poza swoje tradycyjne funkcje i zaczęły w dużo większym stopniu uwzględniać w ofercie nowe typy dokumentów czy formy udostępniania [13 s. 74–5].

Obecnie biblioteki naukowe, a więc i uniwersyteckie, znajdują się w okresie przejściowym i przyjmują formę bibliotek hybrydowych: opierają swoje funkcjonowanie na kolekcjach zarówno drukowanych, jak i cyfrowych. Możemy jednak zauważyć, że środek ciężkości przynosi się w kierunku zasobów elektronicznych. Biblioteki tworzą lub zakupują dużą liczbę baz danych w różnych postaciach. Mogą to być bazy publikacji, repozytoria, e-booki, e-czasopisma i biblioteki cyfrowe [20, 21].

Biblioteki powoli podążają w kierunku Biblioteki 2.0 lub biblioteki drugiej generacji – co oznacza, że zasadniczo powinna zmienić się rola bibliotekarza i użytkowników. Ci pierwsi będą musieli ciągle wprowadzać zmiany w placówkach i sprawdzać, czy proponowane rozwiązania i usługi są rzeczywiście przydatne. Drudzy zaś z biernych odbiorców staną się współtwórcami treści i usług. Kooperacja na linii bibliotekarz – użytkownik może być niezwykle pomocna we współtworzeniu zasobów cyfrowych [22–24].

Kolejna fundamentalna sprawa to stała współpraca i wymiana informacji na linii uczelnia wyższa – biblioteka akademicka. Bardzo dobrym i sprawdzonym rozwiązaniem jest powołanie i rozwijanie funkcji bibliotekarza dziedzinowego, będącego oczywistym partnerem dla pracownika naukowo-dydaktycznego. Bibliotekarz dziedzinowy jest pracownikiem zatrudnionym w księgarni, który ma wykształcenie wyższe w danej dziedzinie wiedzy, a jednocześnie odpowiednie kwalifikacje z zakresu bibliotekarstwa i informacji naukowej. Na stanowisku pracy odpowiada za część zasobów zgodną ze swoim wykształceniem. Koncentruje się na potrzebach informacyjnych

określonej grupy studentów lub nauczycieli akademickich, pomagając im rozwijać kompetencje informacyjne [14].

Stanowisko bibliotekarza dziedzinowego niestety nie rozpowszechniło się dotąd w Polsce, choć próby podejmowane były w naszym kraju już w latach 90. XX w. Stanowisko to jest powszechne w krajach Europy Zachodniej i Stanach Zjednoczonych, gdzie nosi nazwę *subject librarian*. Ci pracownicy bibliotek cieszą się prestiżem, ponadto są najwyższą uposażoną finansowo grupą zawodową w środowisku bibliotekarskim [14, 25].

Sprawne funkcjonowanie placówki bibliotecznej jest w dużej mierze związane z rozwojem zawodowym pracownika, polegającym na ciągłym, planowym i systematycznym podnoszeniu wiedzy, umiejętności i kompetencji. Podstawową formą zdobywania wiedzy i rozwoju umiejętności powinny być różnego rodzaju szkolenia. Bardzo istotną kwestią jest to, by były one prowadzone planowo i w sposób systemowy, czego niestety brakuje w polskich bibliotekach. Ważne również, by wpięły się w ogólną strategię rozwojową danej placówki oraz indywidualną ścieżkę kariery konkretnego bibliotekarza. Zakres tematyczny szkoleń może być bardzo zróżnicowany, mogą one też oczywiście przybierać różną formę. Mogą to być przeszkolenia wewnętrzne – prowadzone przez bibliotekarza, często na wewnętrzne potrzeby księgarni. Na rynku istnieje jednak bogata oferta szkoleń prowadzonych przez wyspecjalizowanych bibliotekarzy-trenerów lub coachów. Są to często warsztaty zewnętrzne i płatne [26 s. 355–9].

Istotnym elementem podnoszenia kwalifikacji bibliotecznych powinny być także studia podyplomowe. W przypadku pracowników bibliotek powinny one obejmować zagadnienia informacji naukowej, architektury informacji czy zarządzania informacją, co niewątpliwie pozwoli poszerzyć i usystematyzować nabytą już wiedzę i zdobyć nowe umiejętności.

Aby biblioteki akademickie mogły we właściwy sposób realizować swoje zadania, muszą dysponować odpowiednią infrastrukturą i zapleczem. W dzisiejszych czasach standardem powinno być posiadanie przez księgarnie uniwersyteckie nowoczesnej, przestronnej i dobrze wyposażonej siedziby. Wedle światowych trendów współczesny gmach biblioteki powinien być dostosowany do wymagań użytkowników, czyli spełniać funkcję trzeciego miejsca. Trzecie miejsce to koncepcja przedstawiona przez amerykańskiego socjologa Raya Oldenburga w książce *The Great Good Place* z 1989 r. Zakłada ona, że życie dzisiejszych ludzi koncentruje się wokół trzech obszarów: miejsca zamieszkania, miejsca pracy

i właśnie trzeciego miejsca, w którym ludzie spotykają się, by zaspokoić swoje potrzeby. Dziś taką rolę odgrywają biblioteki, również akademickie. Powinny być to miejsca, gdzie oprócz korzystania ze zbiorów odbywają się różne wydarzenia, które przyciągają nowych użytkowników. W przypadku bibliotek naukowych należy tu wspomnieć o konferencjach naukowych, wykładach, festiwalach, imprezach promujących naukę i edukację. Wymaga to jednak odpowiedniej infrastruktury [27–29].

W dziedzinie budownictwa bibliotecznego w naszym kraju nastąpił ogromny postęp – już w latach 90. XX w. zaczęto stosować rozwiązania sprawdzone w krajach zachodnich. Umowną datą graniczną może być rok 1999, kiedy do użytku oddano nowy gmach Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego. Następne lata przyniosły kolejne nowe budynki biblioteczne, tworzone z większym lub mniejszym rozmachem. Powstały m.in. Biblioteka Politechniki Świętokrzyskiej (2002), Biblioteka Uniwersytecka im. Jerzego Giedroycia w Białymstoku (2005), Biblioteka Uniwersytetu Gdańskiego (2006), Biblioteka Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego (2007). Do użytku oddano kilkadziesiąt budynków księżnic akademickich, a wiele innych poddano kompleksowym remontom [30, 31].

Promocja bibliotek za zewnątrz i budowa wizerunku

Promocja biblioteki jest zespołem działań, w ramach których instytucja przekazuje informacje swoim użytkownikom. W wyniku podjętych czynności klient placówki bibliotecznej zyskuje wiedzę o oferowanych usługach, dzięki czemu można zaspokoić jego potrzeby.

W dzisiejszych czasach księgarnie uniwersyteckie muszą zdecydować się na promocję i wykorzystywać elementy marketingu. Powinny skutecznie komunikować się z czytelnikami w celach głównie informacyjnych. Użytkownik lub przyszły użytkownik powinien wiedzieć, że biblioteka jest w stanie zaspokoić jego potrzeby, szczególnie informacyjne. Należy zatem informować o wszelakich aspektach działalności instytucji. Po pierwsze, czytelnicy powinni dostać klarowne informacje o pełnej ofercie, czyli niejako o zadaniach statutowych biblioteki. Po drugie, księgarnia powinna promować inne obszary swojej działalności – organizowanie konferencji naukowych, spotkań z autorami, wystaw czy imprez kulturalnych – by przyciągnąć nowych klientów.

W bibliotecznej działalności promocyjnej można wykorzystywać szeroką gamę narzędzi. Należą

do nich szeroko pojęte media – zarówno tradycyjne, jak i elektroniczne. Warto jednak w dużej mierze postawić na Internet i media społecznościowe, gdyż to one docierają do większego grona odbiorców i mogą skuteczniej zachęcić nowych użytkowników.

Promowanie w Internecie powinno opierać się przede wszystkim na dobrze zaprojektowanej i działającej stronie WWW. To tam czytelnik powinien zdobyć wszelkie informacje o funkcjonowaniu placówki. Ważne, by strona była łatwa w obsłudze, przejrzysta i nie zniechęcała odbiorcy. Media społecznościowe służą z kolei do interakcji przy użyciu rozbudowanego zestawu narzędzi komunikacyjnych. Zyskują one coraz bardziej na znaczeniu, a ich lista ciągle się wydłuża. Podstawowe social media, z których mogą korzystać księżnice, to: YouTube, Facebook, Twitter, Instagram i coraz popularniejszy ostatnio TikTok [32 s. 523-30, 33 s. 541-4].

Aby promocja biblioteczna prowadzona była w sposób przemyślany i skoordynowany, warto zastanowić się nad powołaniem specjalnego zespołu zadaniowego, zwanego również interfunkcyjnym. Grupa taka składa się z pracowników kilku działów, zajmujących się różnymi aspektami działalności biblioteki i mających różne kwalifikacje. Zapewnia to lepszy przepływ informacji w obrębie zespołu i pozwala promować księżnicę na różnych płaszczyznach [34 s. 402-6].

Lobbying na rzecz bibliotek

W bezpośrednim otoczeniu bibliotek zachodzą szybkie zmiany, które znacząco wpływają na funkcjonowanie placówek. Możemy tu wymienić zmiany prawne, społeczne, ekonomiczne, polityczne i wiele, wiele innych. Biblioteki muszą ciągle reagować na aktualne procesy i się do nich przystosowywać. Aby sprawnie funkcjonować i wykonywać swoje zadania, mają niejako obowiązek podejmować działania w sferze polityczno-administracyjnej. Działania takie nazywane są rzecznictwem interesów, a jednym z jego typów jest lobbying.

Lobbyingiem można nazywać wywieranie wpływu na organy władzy państwowej w interesie określonych grup politycznych, gospodarczych lub społecznych [35]. Działalność lobbyingowa prowadzi się z krajów anglosaskich. W Polsce jest to dziedzina stosunkowo młoda i traktowana ze sporą nieufnością, kojarzona powszechnie z działalnością zakulisową, na granicy prawa. To jednak zajęcie legalne, którego zakres określa ustawa o działalności lobbyingowej z 2005 r.

Lobbying można najogólniej podzielić na pośredni i bezpośredni. Lobbying pośredni opiera się przede wszystkim na kształtowaniu opinii publicznej, by za jej pomocą osiągnąć wyznaczone cele. Do działań lobbyingu pośredniego wykorzystuje się często osoby publicznie czy autorytety w danej dziedzinie. Z kolei lobbying bezpośredni bazuje na dotarciu do decydentów, którzy mogą wpłynąć na pozytywne załatwienie konkretnej sprawy. Powszechnie uważa się lobbying bezpośredni za skuteczniejszą formę działania [36].

Lobbying biblioteczny rozwija się w wielu krajach już od lat. Jako dobry przykład organizacji bibliotekarskiej może tu posłużyć American Library Association (ALA). Organizacja ta jest w stanie operować na poziomie federalnym i prowadzić działania lobbyingowe nawet w Kongresie. ALA specjalizuje się w lobbyingu bezpośrednim, do którego zaliczyć można stały kontakt z przedstawicielami i otoczeniem władzy, budowanie dobrych relacji z wpływowymi ludźmi oraz liczne wizyty i spotkania z ważnymi osobami. Ponadto stowarzyszenie przygotowuje liczne analizy, ekspertyzy i fachowe raporty, aby móc lepiej przedstawić swoje racje organom decyzyjnym. Na gruncie europejskim z kolei działalność lobbyingową prowadzi European Bureau of Library, Information and Documentation Associations (EBLIDA). Przedstawiciele organizacji reprezentują interesy środowiska bibliotecznego przed Komisją Europejską oraz innymi organizacjami europejskimi i międzynarodowymi [36].

W Polsce lobbying biblioteczny nie jest tak dobrze rozwinięty jak w Stanach Zjednoczonych czy Europie Zachodniej, co wynika z ogólnego zapóźnienia naszego kraju w tej dziedzinie. Niemniej pewne działania są podejmowane. Zdaniem wielu ekspertów działania polskiego środowiska powinny skupić się na przygotowaniu opracowań i ekspertyz, które zostałyby potem przedstawione kręgom decyzyjnym. Raporty powinny prezentować osiągnięcia i dorobek polskich bibliotek i bibliotekarzy na tle instytucji z krajów lepiej rozwiniętych [36]. Należy też stanowczo stwierdzić, że lobbying będzie skuteczny tylko wtedy, gdy będą istniały silne organizacje biblioteczne oraz dobrze zorganizowane i zjednoczone środowisko skupione wokół placówek bibliotecznych.

Wprowadzenie nowej ustawy o bibliotekach i zawodzie bibliotekarza

Wprowadzenie nowej ustawy nie leży bezpośrednio w mocy środowiska bibliotekarskiego, lecz władzy ustawodawczej. Wydaje się jednak rzeczą konieczną, należy więc podjąć wszelkie

możliwe kroki. Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach weszła w życie ćwierć wieku temu i nie przystaje do obecnych realiów. Zawiera zaledwie 32 artykuły, które nie regulują szczegółowo funkcjonowania bibliotek naukowych, w tym akademickich. Art. 8 i 9 wskazują, jaki podmiot jest organizatorem bibliotek, art. 21 traktuje zaś o bibliotekach naukowych [37].

Nowa ustawa powinna być zdecydowanie bardziej rozbudowana i szczegółowa, by móc całościowo regulować i opisywać funkcjonowanie bibliotek i zawodu bibliotekarza. Powinna również uwzględnić obecne realia funkcjonowania placówek. W kontekście bibliotek naukowych i akademickich w ustawie winny znaleźć się artykuły, które precyzyjnie określałyby, jakie miejsce biblioteka zajmuje w strukturze uczelni wyższej. Inne zapisy odnosiłyby się do zadań i obowiązków. Biblioteki akademickie z racji swoich funkcji potrzebują także regulacji prawnych z zakresu zarządzania informacją o dokonaniach naukowych i publikacyjnych, w tym w dziedzinie badań naukowych i danych badawczych [38].

Uchwalenie nowych przepisów mogłoby skutkować podniesieniem pozycji biblioteki w strukturze uczelni wyższych. Funkcjonowanie bibliotek zostałoby bowiem opisane w akcie prawnym wyższego rzędu – w ustawie.

Podsumowanie

Biblioteka akademicka, niebędąca samodzielną jednostką, jest w dużej mierze zależna od decyzji władz uczelnianych. Jej funkcjonowanie określają wewnętrzne regulacje. Mimo to o miejscu i roli księżnicy w strukturze uczelni wyższej mogą zdecydować działania samych bibliotek i środowiska skupionego wokół nich. Bibliotekarze powinni być przede wszystkim otwarci na zmiany i kreatywni, by sprostać coraz to nowym wyzwaniom. Powinni stale poszerzać wiedzę i kompetencje, by świadczyć usługi w sposób fachowy i profesjonalny. Bardzo ważne są również komunikacja z otoczeniem i właściwe rozpoznanie potrzeb informacyjnych użytkowników. Biblioteki akademickie będą istotną, liczącą się częścią uczelni tylko wtedy, gdy postawią na ciągły rozwój i zmiany. Odniosą sukces, jeśli zdadzą sobie sprawę, że zmiana jest motorem rozwoju.

REFERENCE LIST

1. Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, Dziennik Ustaw 2018 poz. 1668.

2. Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym, Dziennik Ustaw 2005 nr 164 poz. 1365.
3. Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki, Dziennik Ustaw 2010 nr 96 poz. 615.
4. Ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki, Dziennik Ustaw 2003 nr 65 poz. 595.
5. Ustawa z dnia 17 lipca 1998 r. o pożyczkach i kredytach studenckich, Dziennik Ustaw 1998 nr 108 poz. 685.
6. Kromolicka B. „Konstytucja dla Nauki – Ustawa 2.0” szansą czy zagrożeniem dla rozwoju nauki i szkolnictwa wyższego? *Pedagogika Szkoły Wyższej*. 2017;(2):77–90. doi: 10.18276/psw.2017.2–07
7. Tomala L. Ustawa 2.0: najważniejsze zapisy [Internet]. Nauka w Polsce; [cited 14.07.2022.] Available from: <https://naukawpolsce.pl/aktualnosc/news%2C30350%2Custawa-20-najn-wazniejsze-zapisy.html>
8. Potulicka E. Konkurencja o środki finansowe i prestiż „receptą” na doskonałość polskiej nauki i szkolnictwa wyższego? *Rocznik Pedagogiczny*. 2017;40:25–56.
9. Ustawa z dnia 3 lipca 2018 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, Dziennik Ustaw 2018 poz. 1669.
10. Perzyńska V. Biblioteki i bibliotekarze w świetle zmian prawnych. In: Chomik P, Kościuch H, Żochowska J, editors. *Biblioteki Podlasia i Polski północno-wschodniej – przeszłość, teraźniejszość, przyszłość* : Materiały z konferencji jubileuszowej z okazji 50-lecia Biblioteki Uniwersyteckiej im. Jerzego Giedroycia, Białystok, 15–16 listopada 2018 r. Białystok: Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku; 2019. pp. 83–92.
11. Czyrek J, Wojtczak J. Ustawa 2.0 konsekwencje zapisów ustawy dla bibliotek i bibliotekarzy. Dyskusja panelowa – streszczenie. In: Czyrek J, Wojtczak J, editors. *Nowe zmiany a kondycja bibliotek*. Wrocław: Korporacja Bibliotekarzy Wrocławskich; 2018. pp. 89–93.
12. Stępień J. Konsument na rynku usług bibliotecznych – zachowania, trendy. In: Wojciechowska M, editor. *Zarządzanie zasobami niematerialnymi bibliotek w społeczeństwie wiedzy*. Warszawa: Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich; 2016. pp. 41–52.
13. Gmiterek G. Biblioteka w środowisku społeczeństwa Internetu : biblioteka 2.0. Warszawa: Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich; 2012.
14. Konke K, Leszczewicz A, Stankevic M, Kowalska A. Rola bibliotekarza w kształtowaniu relacji z użytkownikami. *Seminarium PolBit 2018* : Bibliotekarz Dziedziny W Bibliotece Akademickiej. 2018;
15. Paszko A, Tańkowski P. Biblioteka akademicka: partner w procesie naukowo-dydaktycznym. *Folia Bibliologica*. 2013/2014;55/56:105–20.
16. Janiak M, Próchnicka M. Otwarte repozytorium Uniwersytetu Jagiellońskiego jako element systemu zarządzania informacją instytucjonalną : wyniki badań przeprowadzonych wśród przedstawicieli środowiska akademickiego uczelni. Kraków: Biblioteka Jagiellońska; 2017.
17. Frączek R. Korelacja między działalnością bibliotek akademickich a nowymi wyzwaniami uczelni XXI wieku. *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis Studia ad Bibliothecarum Scientiam Pertinentia*. 2020;18:269–76.
18. Kowalska-Chrzanowska M. Innowacyjność i zarządzanie zmianami w pracy bibliotek. In: Wojciechowska M, editor. *Zarządzanie Biblioteką*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe i Edukacyjne Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich; 2019. pp. 87–104.
19. Galos A, Cholewa A. Struktura macierzowa [Internet]. *Encyklopedia Zarządzania*; [cited 14.07.2022.] Available from: https://mfiles.pl/pl/index.php/Struktura_macierzowa
20. Piotrowicz G. Model hybrydowy współczesnej polskiej biblioteki akademickiej. In: Konferencja na temat: *Polskie biblioteki akademickie w Unii Europejskiej*, Łódź, 23–25 czerwca 2004 r. : materiały konferencyjne. Łódź: Wydawnictwo Politechniki Łódzkiej; 2004. pp. 219–29.
21. Piotrowicz G. Współczesna biblioteka akademicka w ujęciu systemowym, integrującym jej przestrzeń fizyczną i elektroniczną. *Biuletyn EBIB*. 2015;(1):1–11.
22. Jaskowska B, Dudczak A. Library 2.0 – rewolucja i przełom, czy kolejny etap rozwoju współczesnego bibliotekarstwa? *Przegląd biblioteczny*. 2007;(3):354–64.
23. Gmiterek G. Nowe technologie w bibliotekach. *Poradnik Bibliotekarza*. 2014;(12):4–7.
24. Puksza K, Witkowska E. Facebook, Instagram, blog... i co dalej? – Biblioteka Uniwersytecka im. Jerzego Giedroycia w Białymstoku w mediach społecznościowych. *Biuletyn EBIB*. 2018;(1):1–16.
25. Kościwicz D. Rola bibliotekarzy akademickich w podnoszeniu kompetencji informacyjnych pracowników naukowych uczelni wyższej w kontekście zmian legislacyjnych w polskim szkolnictwie wyższym. In: Czyrek J, Wojtczak J, editors. *Nowe zmiany a kondycja bibliotek*. Wrocław: Korporacja Bibliotekarzy Wrocławskich; 2018. pp. 19–30.
26. Dąbrowicz M. Zarządzanie zasobami ludzkimi. *Polityka kadrowa*. In: Wojciechowska M, editor. *Zarządzanie Biblioteką*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe i Edukacyjne Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich; 2019. pp. 334–76.
27. Piotrowska A, Witczak M. Zastosowanie idei „trzeciego miejsca” na przykładzie wybranych bibliotek europejskich (Hjorring, Blanes). In: Wroclawska M, Jerzyk-Wojtecka J, editors. *Biblioteka jako „trzecie miejsce”*: międzynarodowa konferencja Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego : materiały konferencyjne. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego; 2011. pp. 49–63.
28. Wolańska A. Czy to jeszcze Biblioteka? Nowoczesne usługi a aranżacja przestrzeni, w oparciu o realizację w bibliotekach i centrach informacji w Polsce i za granicą. *Biuletyn EBIB*. 2015;(numer specjalny):1–10.
29. Rudnicka E. Kultura organizacyjna w przestrzeni społecznej biblioteki jako elementy merchandisingu. Na przykładzie Biblioteki Uniwersyteckiej UWM w Olsztynie. *Forum Bibliotek Medycznych*. 2015;8(1):26–40.
30. Kyczer M. Budownictwo i urządzenia biblioteczne. *Przegląd piśmiennictwa na podstawie „Polskiej Bibliografii Bibliologicznej” za lata 1981–2007*. *Bibliotheca Nostra*. 2011; 2:104–44.
31. Gogiel-Kuźmicka A, Sidorczuk A. Architektura bibliotek akademickich – od czasów starożytnych po czasy współczesne. *Biuletyn EBIB*. 2014;(5):1–9.
32. Antczak M. Marketing biblioteczny. In: Wojciechowska M, editor. *Zarządzanie Biblioteką*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe i Edukacyjne Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich; 2019. pp. 521–40.
33. Wałek A. Promocja biblioteki i public relations. In: Wojciechowska M, editor. *Zarządzanie Biblioteką*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe i Edukacyjne Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich; 2019. pp. 541–52.
34. Koruszewski T. Zarządzanie zespołami. In: Wojciechowska M, editor. *Zarządzanie Biblioteką*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe i Edukacyjne Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich; 2019. pp. 401–14.
35. lobbying [Internet]. *Słownik Języka Polskiego PWN*; [cited 14.07.2022.] Available from: <https://sjp.pwn.pl/szukaj/lobbying>

36. Jaskowska B. Lobbing na rzecz bibliotek. In: Wojciechowska M, editor. Zarządzanie Biblioteką. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe i Edukacyjne Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich; 2019. pp. 594–612.
37. Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach, Dziennik Ustaw, 1997 nr 85 poz. 539.
38. Górski M, Szewczyk-Kłos D. Czy bibliotekarze w szkołach wyższych tworzą jeszcze grupę zawodową? Biuletyn EBIB. 2020;(1):1–6.

Marcin Walczak

Main Library, Medical University of Lublin, Poland

Correspondence: marcin.walczak@umlub.pl

<https://orcid.org/0000-0002-2203-088X>

Ukończył historię na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej oraz – również na UMCS – studia podyplomowe na kierunku informacja naukowa i bibliotekoznawstwo. Od 2012 r. zatrudniony w Bibliotece Głównej Uniwersytetu Medycznego w Lublinie, obecnie w Dziale Udostępniania Zbiorów. Członek Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. Interesuje się historią, sportem, rozwojem osobistym.